



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 200/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **MDM FREEZ s. r. o.**, Račianska 24/I, Bratislava, zastúpenej **LEGAL & CORP s. r. o.**, Gajova 11, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/22/2021 (konanie pôvodne vedené Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 3C/22/2021) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/22/2021 (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-3C/22/2021 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré **j e** jej Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 10. februára 2024 domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie postupom mestského súdu v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu [konanie pôvodne vedené Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“)]. Sťažovateľka navrhuje uloženie príkazu mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, ako aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 8 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených, ako aj z vlastných zistení ústavného súdu z vyžiadaného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd zistil, že 1. marca 2021 bol zo strany sťažovateľky Okresnému súdu Banská Bystrica doručený návrh na vydanie platobného rozkazu na zaplatenie sumy 8 818,57 eur s príslušenstvom proti mestu Bratislava (ďalej len „žalovaný“) z titulu odplaty za vecné bremeno. Okresný súd Banská Bystrica vydal 17. marca 2021 platobný rozkaz sp. zn. 2Up/252/2021, ktorým žalovanému uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 8 818,57 eur s príslušenstvom, ako aj náhradu trov konania v sume 900,04 eur.

3. Proti platobnému rozkazu Okresného súdu Banská Bystrica zo 17. marca 2021 bol 6. apríla 2021 podaný odpor. Dňa 21. apríla 2021 boli sporové strany informované o postúpení veci okresnému súdu z dôvodu podania návrhu na pokračovanie v konaní. Spis bol okresnému súdu doručený 22. apríla 2021 a vedený pod sp. zn. 3C/22/2021.

4. S účinnosťou od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva vo veci z okresného súdu na mestský súd, ktorý dosiaľ nerozhodol.

5. Uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 200/2024 z 3. apríla 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote postupom mestského súdu v napadnutom konaní (pôvodne napadnuté konanie vedené okresným súdom) prijatá na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti odmietnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Podstatou argumentácie sťažovateľky je námietka existencie zbytočných prietáhov v postupe súdu prvej inštancie v napadnutom konaní o zaplatenie sumy 8 818,57 eur s príslušenstvom proti žalovanému z titulu náhrady za vecné bremeno zriadené podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

7. Sťažovateľka akcentuje, že návrhom na vydanie platobného rozkazu, ktorý bol Okresnému súdu Banská Bystrica doručený 1. marca 2021, bolo začaté napadnuté konanie, pričom do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo ani nariadené pojednávanie.

8. Sťažovateľka považuje za neakceptovateľné, aby konanie na súde trvalo takmer 36 mesiacov bez nariadenia pojednávania a bez meritórneho rozhodnutia. Sťažovateľka konštatuje, že má nárok na jednorazovú alebo opakovanú náhradu za zriadenie vecného bremena. S prihliadnutím na 3-ročnú premlčaciu lehotu si sťažovateľka bude proti žalovanému uplatňovať nároky, no do dnešného dňa nedisponuje právnym názorom, preto bude nútená podať novú žalobu, v ktorej si uplatní ďalšie obdobia náhrady za zriadené vecné bremeno. Postup mestského súdu vykazuje znaky nečinnosti od podania žaloby.

9. Podľa sťažovateľky je rozhodovanie vo veci žaloby o náhradu za vecné bremeno právne zložité s prihliadnutím na nejednotnú rozhodovaciu prax súdov, ale táto nemôže ospravedlniť postup súdu, ktorý viac ako 36 mesiacov nevykonal žiadny úkon. Meritórne posúdenie sa týka výlučne odpovede na otázku, či v konkrétnych okolnostiach veci ide o jednorazové alebo opakujúce sa plnenie.

10. Sťažovateľka svojím správaním neprispela k predĺženiu napadnutého konania a na výzvy súdu reagovala riadne a včas. Naproti tomu súd je v napadnutom konaní absolútne nečinný.

11. Za neefektívnu činnosť vo veci konajúceho súdu ústiacu do kreovania zbytočných prietáhov je podľa sťažovateľky legitímne požadovať primerané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

12. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie v reakcii na výzvu ústavného súdu zo 4. apríla 2024 zaslal podpredseda mestského súdu podaním sp. zn. 1SprV/289/2024 z 9. mája 2024 stanovisko, v ktorom sa stotožnil s vyjadrením Mgr. Vladimíra Sedmohradského – zákonného sudcu.

13. Zákonný sudca vo vyjadrení z 19. apríla 2024 akcentoval, že vec mu bola pridelená až 11. januára 2023, a preto sa nemôže komplexne vyjadriť k zbytočným prietahom, ktoré vznikli v čase pred pridelením veci. V podstatnom sa zákonný sudca stotožnil s tvrdeniami sťažovateľky a uviedol, že vo veci bude nariadené pojednávanie v momente, ak to bude objektívne možné. Rovnako zdôraznil, že spis nemal od 1. júla 2022 do 11. januára 2023 zákonného sudcu z dôvodu preloženia zákonnej sudkyne na Krajský súd v Bratislave. Pojednávanie nebolo nariadené z dôvodu celkovej zaťaženia súdneho oddelenia 3C na okresnom súde, resp. súdneho oddelenia 56C mestského súdu. Zákonný sudca poukázal na vysoký počet jemu pridelených a dosiaľ nerozhodnutých vecí, v ktorých v zmysle rozhodovacej praxe Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky nie je možné nariadiť pojednávanie v krátkom čase. Aj keď považuje takýto stav z pohľadu sporovej strany za neakceptovateľný, hodnotí ho ako neovplyvniteľný z jeho strany.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

14. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podania mestského súdu a obsahu ústavnej sťažnosti sťažovateľky, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

15. Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom mestského súdu a jeho právneho predchodcu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k obsahovo totožnému právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

18. Vec odplaty za vecné bremeno sa, posudzujúc skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu, nejaví po faktickej stránke zložitá. Právnu zložitosť veci odôvodňuje skutočnosť nejednotnej rozhodovacej praxe súdov, na ktorú poukazuje samotná sťažovateľka. Ani táto však nemôže s prihliadnutím na to, že vo veci neboli vykonané zo strany súdu prvej inštancie žiadne procesné úkony smerujúce k jej meritórnemu prejednaniu, ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania, ktorá presiahla v súčasnosti obdobie 3 rokov. Vo vzťahu k predmetu napadnutého konania ústavný súd zdôrazňuje, že aj napriek tomu, že ide o vec, ktorá je pre samotnú sťažovateľku nepochybne dôležitá, nepatrí svojím charakterom k tým, pri ktorých sa vyžaduje osobitná starostlivosť, ako to je napríklad v prípade vecí, ktorých predmetom sú vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi alebo nároky vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu, ktoré majú pre sporovú stranu existenčný význam.

19. Správanie sporovej strany je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. Z predmetného spisu ústavný súd nezistil skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé viesť k záveru o tom, že sťažovateľka ako sporová strana prispela svojím správaním k celkovej dĺžke napadnutého konania.

20. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup súdu prvej inštancie. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, teda takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

21. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že v napadnutom konaní boli plynule vykonávané procesné úkony po podaní žaloby výlučne zo strany Okresného súdu Banská Bystrica, ktorý vo veci vydal platobný rozkaz bezodkladne. Po postúpení veci okresnému súdu z dôvodu podania návrhu na pokračovanie v napadnutom konaní (apríl 2021) boli vykonávané výlučne jednoduché procesné úkony vzájomného doručovania podaní sporovým stranám. Na základe skutočností vyplývajúcich z predmetného spisu ústavný súd identifikoval dlhšie obdobia absolútnej nečinnosti okresného súdu, a to od júla 2021 do marca 2022, keď sa k podaniu žalovaného vyjadrila sťažovateľka, a od júna 2022, keď bolo doručené vyjadrenie žalovaného, do júna 2023, keď došlo k prechodu výkonu súdnictva na mestský súd. Jediným procesným úkonom vykonaným po postúpení veci mestskému súdu v napadnutom konaní bolo doručovanie vyjadrenia sťažovateľky na vedomie žalovanému v marci 2024.

22. V napadnutom konaní teda došlo k neodôvodnenej nečinnosti zo strany okresného súdu, ako aj mestského súdu, ktorá presahuje obdobie 2 rokov a 8 mesiacov, pričom celková dĺžka napadnutého konania presiahla obdobie 3 rokov. Doba nečinnosti zo strany súdu prvej inštancie, ktorá predstavuje drvivú väčšinu celkovej doby konania, viedla ústavný súd jednoznačne k záveru o tom, že v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.

23. Už len pre úplnosť v reakcii na obranu zákonného sudcu podloženú enormnou zaťaženosťou súdneho oddelenia ústavný súd akcentuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020).

24. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

25. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal mestskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

26. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

27. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka si uplatnila primerané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 eur, ktoré odôvodnila skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 11 tohto nálezu.

28. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na obdobia absolútnej nečinnosti vo veci konajúceho súdu prvej inštancie, ako aj povahu a rozsah práv sťažovateľky, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 1 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur oproti sťažovateľkou navrhovanej sume 8 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

30. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

31. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma náhrady trov konania zahŕňa daň z pridanej hodnoty, keďže právna zástupkyňa sťažovateľky je jej platiteľkou.

32. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

33. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Miloš Maďar
predseda senátu